

Nostalgiaa Repinon Summerfolk-konferenssissa

Neuvostonostalgiaa huokuva Dom Tvorštševa Kinematografistov, elokuvatyöntekijöiden lepo- ja latautumiskeskus Kannaksen Repinossa oli ihanneympäristö venäläistä kesänviettoa Itämeren rannoilla tarkastelevalle konferenssille. Se oli sukellus sekä 1900-luvun alkuvuosien Kuokkalan huvila-asutuksen kultakautteen, suomalaisajan melkein näkymättömäksi kuluneeseen kerrostumaan että neuvostoajan kriittisen intelligentsian epämuodollisten tapaamisten vuosiin.

Suomenlahden avaralla hiekkarannalla kävelimme Repinin, Ahmatovan, Šostakovitšin ja Brodskin jalanjäljissä. Kaikkialla käynnissä olevien rakennustöiden perusteella Repino näyttää muuttuvan rajua vauhtia. Eri aikakausien henki oli aistittavissa kuitenkin hyvin konkreettisesti vanhojen kulttuurihistoriaa huokuvien puuhuviloiden, ränsistyneiden pikkumökkien sekä muurien ympäröimien mahtailevien tiililintojen rinnakkaiselona. Illalla pieni tutkijakouluryhmämme kuljeskeli elokuun pimentämillä entisen Kellomäen pikkuteillä vanhojen ja uusien ”datšojen” välistä ihailen Kannaksen terveellisyydestään kuuluisaa kangasmaisemaa ja pohtien venäläisen datšan erityisolemusta. Mikä tekee datšasta datšan, mikä tekee venäläisestä venäläisen? Kummastelimme myös rannalle itsekseen kytämään jätettyjä roskakasoja, juuri kun keskustelu Venäjän metsäpaloista kävi mediassa kuumimmillaan. Onneksi puhkesi kaatosade, eivätkä edes runsasoksaiset puut, joiden alle juoksimme, suojanneet meitä täydeltä kastumiselta.

Kyseessä oli Joensuun yliopiston Vieraiden kielten laitoksen yhdessä Aleksanteri-instituutin ja Suomen Akatemian kanssa järjestämä konferenssi *Summerfolk: Summer Dwellers and Summer Dwellings in the Baltic Area*, Re-

pino/Kuokkala 29.8.–2.9.2006. Siinä käsiteltiin monitieteisestä näkökulmasta erilaisia huvilaelämän, kesän- ja vapaa-ajan vieton perinteitä 1800-luvun lopulta nykypäivään. Tarkastelun keskiössä olivat seuraavat aiheet: 1) huvila (*datša*) kulttuurisena ja semioottisena ilmiönä historiallisessa kontekstissaan 2) kesäasutusten tyypit ja nimistö semioottisena merkityskenttänä Itämeren ympäristössä 3) huvilat ja huvila-asukkaat kirjallisuudessa ja taiteessa 4) huvilat esittävän taiteen, harrastajien ja luovuuden näyttämönä 5) *Datša*-Tekstin synty ja kehitys 6) huvilaelämä kaupungissa ja maalla asumisen rajatilana 7) huvila-asutuksen sosiaaliset ja taloudelliset ulottuvuudet 8) arkielämää huvilalla: aatelistiloilta ja herrashuviloilta neuvostoajan puutarhayhdistykseen, *gosdatšoihin* ja jälkineuvostoliittolaisiin kesäkyliin.

Konferenssin erinomaisesta koordinaatiosta vastasivat professori Natalia Baschmakoff ja tutkija Mari Ristolainen Joensuun yliopistosta. Käytännön järjestyksessä Repinossa olivat mukana myös Suomen Pietari-instituutti ja Suomen Pietarin pääkonsulaatti. Konferenssin kansainvälinen taustaprojekti *Crossroads of Cultures around the Baltic Area*, on kestänyt jo neljä vuotta. Sitä johtaa maineikas Yhdysvaltoihin muuttanut venäläinen akateemikko V.V. Ivanov, mutta käytännön organisaatiosta huolehtii hänen oikea kätensä, Lotmanin tähtioppilas, semiootikko ja kulttuurintutkija professori Tatjana Tsivjan. Hän on Venäjän tiedeakatemian Slaavilaisuuden ja balkanistiikan tutkimuksen instituutista, Moskovasta (*Institut slavjanovedenija i balkanistiki RAN*).

Projektin tutkimuskohteena ovat olleet viime vuosina Itämeren ympäröivien maiden sosiaaliset, kulttuuriset, etniset, kielelliset,

uskonnolliset ja identiteetteihin liittyvät suhteet. Tutkijoiden lähestymistavat ovat olleet varsin erilaiset alasta riippuen. Kaliningradissa 2003 pidetyssä konferenssissa painottuivat vahvasti sosiologiset aspektit, koska isäntänä oli BMION (Baltian alueiden välinen yhteiskuntatieteiden instituutti). Druskininkaissa 2004 pidetyssä Vilnan yliopiston isännöimässä konferenssissa olivat korostetusti esillä kansanperinne, uskontotiede, ja eri uskontokuntien väliset suhteet. Juralassa 2005 pidetyssä Riian yliopiston järjestämässä konferenssissa olivat käsitellyssä kulttuuriset mytologiat ja kulttuurienväliset rajankäynnit. Yhteisjulkaisuja projektilta on kolmessa vuodessa ilmestynyt muun muassa Venäjän tiedeakatemian sarjoissa noin 1500 sivua.

Ryhmän ytimen ovat muodostaneet pääosin Juri Lotmanin oppilaat ja kollegat Moskovan, Pietarin, Tarton, Tallinnan, Vilnan ja Riian korkeakouluista ja instituuteista sekä heidän verkostonsa. Keskeisinä taloudellisin taustatutkijoina ovat lännestä olleet mukana Amsterdamin ja Bergamon sekä Kielin yliopistot. Itämeren valtioista eivät hankkeeseen ole vielä osallistuneet Ruotsi, Tanska eikä Puola, mutta projektia pyritään laajentamaan kattamaan kaikki Itämeren ympärymaat. Kutsuvan maan edustajia on aina ollut enemmän, mutta pääryhmän tehtävä on ollut vastata teoreettisesta ja temaattisesta puolesta ja siitä, että keskustelussa säilyy punainen lanka.

Nelipäiväinen konferenssi koostui kolmesta työpäivästä; neljäntenä ajatuksia koottiin yhteen pyöreän pöydän ympärillä. Kaksi ensimmäistä päivää keskusteltiin miltei yksinomaan *datša*-teemasta, mutta kolmas Baschmakoffin vetämä tutkijakoulupäivä oli aihepiiriltään heterogeenisempi. Sen avasi maineikas *datšatutkija*, Lontoon Kings Collegen dosentti

Stephen Lovell esitelmällään *Why do datšas matter?* Hänen ja Baschmakoffin lisäksi jatko-opiskelijoiden papereita kommentoivat dosentti Aleksandr Belousov sekä professori Elena Dušetškina Pietarin valtionyliopistosta sekä Venäjän akatemian vanhempi tutkija Irina Razumova Barentsin alueen Humanistisen tieteen keskukselta. Keskusteluun osallistui myös Helsingin yliopiston Slavistiikan ja baltologian laitoksen post-doc tutkija Maija Könönen, joka piti mielenkiintoisen ja syvällisen esitelmän tutkijakoulupäivänä Joseph Brodskin Kellomäestä. Esitelmä sai erityiskiitosta Nina Kauchtchishwilitä, konferenssin Grand Old Ladyltä. Ikääntynyt gruusialais-italialainen professori ja Juri Lotmanin hyvä ystävä Nina Kauchtchishwili oli konferenssin osanottajien joukossa omaa luokkaansa. Hänen terävää huumoriaan, suvereenia Euroopan

eri kielten hallintaansa ja valpasta mukanaoloaan me kaikki ihailimme kilvan. Hän oli konferenssin aito kukkanen, eri aikakaudet yhdistävä *Prekrasnaja Dama*, jolla oli vahva ote nykyisyyteen. Myöhemmällä tutkijanurallamme moni meistä varmaan mielellään muistelee tutkijatapaamista Nina Kauchtchishwilin kanssa.

Mikä teki konferenssista mielenkiintoisen? Siellä kohtasivat toisensa eri sukupolvet ja erilaiset diskurssit. Tutkijakoululaisten monitieteiset paperit erosivat monella tavoin kokoneiden professorien ja tutkijoiden papereista, joita leimasi monesti ankara tarttolaisen semiotiikan ote, käsittepainotteisuus ja konkreettinen keskittyneisyys seminaarin teemaan. Tämä herätti positiivista jännitystä ja yritystä molemmin puolin. Molemminpuolista kritiikkiäkin tuli, joskin meidän suomalaisten tutkijakoululais-

ten ongelmana on useimmiten, että viemme kritiikkimme hiljaa mukanaamme hotellihuoneeseen, jossa puimme asiaa vertaisryhmässä. Tässä olisi hyvä tutkijakoulun keskustelun aihe: miten oppia kommentoimaan venäjäksi venäläiselle. Ylipäätäänkin venäläiseen konferenssityyliin ja konferenssiesitelmien tyyliin tutustuminen oli usealle arvokas kokemus. Konferenssin parhaimpaan antiin kuuluvat ehdottomasti myös monet neuvot ja vinkit, joita etenkin venäläiset osallistujat antoivat niin esitelmien yhteydessä kuin vapaan seurustelunkin aikana. Moni meistä sai hyviä lisäyksiä bibliografiaansa sekä kontakteja tai tietoa samansuuntaista tutkimusta tekevästä muista tutkijoista.

**Elina Viljanen ja
Kaarina Aitamurto**

Tiedä enemmän

Idäntutkimus ilmestyy neljä kertaa vuodessa noin 100 sivun tietopakettina. Lehden teemoja ovat olleet mm. Venäjän Media, Epävirallinen Venäjä, Islam Venäjällä, Baltia, Karjala ja Emigrantit.

"Idäntutkimus on hauskan monipuolinen: perinteisen Venäjän talouden ja poliittisen tutkimuksen rinnalla käsitellään yhtä luontevasti vaikkapa teatteria, valokuvaa ja kirjallisuutta"
Jan Rydman, Tieteessä tapahtuu 6/2004

"Tähän mennessä ilmestyneitä numeroita lukee ilokseen... Idäntutkimus on elävä ja ajan hermolla oleva lehti, joka ei tingi tasosta ja luottaa asiaan." **Pekka Pesonen**, Helsingin Sanomat 22.5.2004

Vuositilaus 26 euroa, ulkomaille 30 euroa ja opiskelijat 17 euroa

Tilaukset:
Idäntutkimus,
VIETS,
Annankatu 44,
00100 Helsinki,
puh (09) 2285 4443
faksi (09) 2285 4431
viets@rusin.fi

www.helsinki.fi/idantutkimus